

Vergaderjaar 2022–2023

33 552

Slachtofferbeleid

29 279

Rechtsstaat en Rechtsorde

Nr. 111

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juni 2023

Compensatie van schade is een belangrijk onderdeel van het recht doen aan slachtoffers van strafbare feiten. Het zorgt niet alleen voor materieel herstel, maar ook voor erkenning van hetgeen slachtoffers is aangedaan.

Slachtoffers kunnen in Nederland gebruik maken van een uitgebreid stelsel van schadevergoedingen en tegemoetkomingen om de door hen geleden schade vergoed te krijgen. Zo kunnen slachtoffers zich voegen in het strafproces en een vordering tot schadevergoeding indienen. Dit is een laagdrempelige manier voor slachtoffers om hun schade te verhalen op de dader. Als de strafrechter de schadevordering toewijst en daarbij de schadevergoedingsmaatregel oplegt, int de staat het geld bij de dader en hoeft het slachtoffer dit niet zelf te doen. De voorschotregeling zorgt er daarnaast voor dat als de dader acht maanden nadat het vonnis onherroepelijk is geworden de schade nog niet (volledig) heeft betaald, de overheid het resterende bedrag uitkeert aan het slachtoffer.

Ik wijs ook op de belangrijke functie die het Schadefonds Geweldsmisdrijven (hierna: het Schadefonds) vervult. Slachtoffers van een opzettelijk geweldsdelict met ernstig letsel als gevolg, kunnen van het Schadefonds een financiële tegemoetkoming krijgen. Sinds 2019 kunnen slachtoffers van geweld in Caribisch Nederland ook een beroep doen op het Schadefonds.

De afgelopen jaren is het stelsel van schadevergoeding voor slachtoffers organisch gegroeid en uitgebreid. Dit heeft wel gevolgen voor de betaalbaarheid van het stelsel op lange termijn en er zijn vragen gerezen over de consistentie van het stelsel. Vanuit de praktijk zijn er daarnaast signalen dat op een aantal punten ruimte is voor verbetering. Daarom is eerder een commissie ingesteld onder leiding van de heer J.P.H. Donner (hierna: de commissie) om te adviseren over een *afgewogen, consistent en betaalbaar* stelsel voor vergoeding van en tegemoetkoming in schade van slachtoffers van strafbare feiten en over de rol van de overheid

daarin. In april 2021 heb ik uw Kamer het rapport toegestuurd.¹ In deze brief ga ik in op de stappen die ik neem naar aanleiding van dat rapport.

Kern rapport commissie Donner

De commissie heeft drie rechtvaardigingsgronden geformuleerd voor overheidsbeleid voor slachtoffers die als gevolg van een strafbaar feit schade hebben geleden.

1. Slachtoffers mogen bij toegang of gebruik van algemene voorzieningen geen belemmeringen ondervinden vanwege hun slachtofferschap van een strafbaar feit.
2. Ondersteuning van slachtoffers als de aard en ernst van een op de persoon gericht misdrijf en de ernst van de gevolgen daarvan, maken dat van slachtoffers in redelijkheid niet te verwachten is dat zij zich geheel op eigen kracht herstellen. Dit berust op de uitgangspunten van solidariteit, erkenning en weer op weg helpen.
3. Ondersteuning van slachtoffers in hun schadeverhaal op de dader via het strafproces. Dit berust op het algemene uitgangspunt dat de dader aansprakelijk is voor de schade en op het publieke belang van een goede strafrechtspleging. Dat beleid dient zich zonder onderscheid te richten op alle slachtoffers binnen het strafproces.

Tevens heeft de commissie aangegeven dat verbeteringen goed kunnen worden uitgevoerd vanuit het bestaande schadestelsel.

Uitwerking voorstellen

De afgelopen periode zijn de voorstellen van de commissie uitgewerkt in het programma «Stelsel compensatie slachtoffers van een strafbaar feit» (hierna: programma SCS). Ik heb hierbij, zoals ook in de «Staat van de uitvoering 2022» wordt geadviseerd, vanaf het allerprilste begin de uitvoering betrokken.² Verrijking van deze voorstellen met inzichten en ervaringen vanuit de praktijk is zeer waardevol gebleken. Samen met de betrokken ketenorganisaties is gekeken naar wenselijkheid, uitvoerbaarheid en financiële consequenties van de voorstellen.³ Op basis hiervan is vanuit het programma SCS een gedegen advies opgesteld over de wijze waarop de voorstellen van de commissie verder kunnen worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Ik heb dat advies meegenomen in mijn weging van deze voorstellen.

Wanneer integraal uitvoering zou worden gegeven aan de voorstellen zoals uitgewerkt in het programma SCS, zou dit vragen om fundamentele inhoudelijke keuzes, maar ook om budgettaire en politieke keuzes. De globaal geschatte kosten komen uit op ongeveer 70 mln euro structureel per jaar.⁴ In het coalitieakkoord zijn hiervoor geen middelen beschikbaar gesteld en in het licht van de huidige budgettaire uitdagingen van het Rijk, zie ik geen mogelijkheden om opvolging te geven aan alle voorstellen. Dat laat onverlet dat ik wil inzetten op het oplossen van een aantal specifieke knelpunten die door de commissie zijn benoemd en tevens in de uitvoeringspraktijk zijn geconstateerd om slachtoffers van strafbare feiten meer recht te kunnen doen. Op een aantal onderdelen maak ik bewust de keuze om af te wijken van het advies van de commissie of adresseer ik

¹ Kamerstuk 33 552, nr. 83.

² <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-6001cfd347b14022770d0920d6fc349724babe09/pdf>.

³ Onder meer Openbaar Ministerie, de Raad voor de rechtspraak, het Centraal Justitieel Incassobureau, het Schadefonds Geweldsmisdrijven, Slachtofferhulp Nederland, Politie, Nederlandse orde van advocaten, Reclassering.

⁴ Dit betreft een kostenraming op basis van de uitvoeringsanalyses die zijn uitgevoerd door de betrokken organisaties binnen het programma SCS.

een aanvullend verbeterpunt. Hiermee verlaat ik deels het advies van de commissie met betrekking tot consistentie en betaalbaarheid, omdat ik hier op sommige onderdelen in de weging met de belangen van slachtoffers een andere afweging in maak. De voorstellen waar ik nu geen uitvoering aan geef houden wel mijn aandacht.

Hieronder ga ik in op een aantal maatregelen en vervolgstappen die ik naar aanleiding van het advies van de commissie in deze kabinetsperiode neem. Daarbij is de impact op de positie van het slachtoffer voor mij steeds leidend. Voorop staat dat concrete verbeteringen gerealiseerd worden voor slachtoffers bij het verhalen van hun schade, zodat in de praktijk merkbaar het verschil wordt gemaakt. Daar waar dit budgettaire consequenties heeft, is in dekking voorzien vanuit mijn beleidsbudget.

Vervolgstappen

1. Schadeverhaal in het strafproces

Voorschotregeling

De commissie heeft geadviseerd om binnen het strafproces geen onderscheid te maken tussen gewelds- en zedendelicten en overige delicten en de voorschotregeling voor alle slachtoffers gelijk te trekken. Het voorschot zou dan gebaseerd moeten worden op het bedrag dat het Centraal Justitieel incassobureau (hierna: het CJIB) gemiddeld bij de dader int. In de uitwerking hiervan is echter gebleken dat dit een aanzienlijke verslechtering zou betekenen voor slachtoffers van gewelds- en zedendelicten. Zij ontvangen nu een ongemaximeerd voorschot, terwijl dat in de voorgestelde situatie maximaal € 15.000,- zou zijn.

Ik zie geen reden om de huidige voorschotregeling aan te passen conform het advies van de commissie. Een dergelijke ingrijpende maatregel met een grote versobering voor deze groep slachtoffers tot gevolg vind ik onwenselijk en past niet in mijn streven om de positie van slachtoffers te borgen en te versterken. Het onderscheid tussen gewelds- en zedenslachtoffers en slachtoffers van overige delicten acht ik gerechtvaardigd, gelet op de grote inbreuk op de persoonlijke en lichamelijke integriteit van slachtoffers van gewelds- en zedendelicten. Het gebruik van geweld raakt mensen diep in hun gevoel van eigenwaarde en integriteit.

Ik zet wel in op uitbreiding van het aantal gewelds- en zedendelicten dat onder de ongemaximeerde voorschotregeling valt en heb hier middelen voor vrijgemaakt uit mijn beleidsbudget. Eerder heb ik, zowel uit de praktijk als vanuit uw Kamer, signalen ontvangen dat een aantal ingrijpende delicten niet onder de ongemaximeerde voorschotregeling valt. Dat leidt nu soms tot schrijnende situaties. Ik denk bijvoorbeeld aan brandstichting met ernstig lichamelijk letsel of de dood tot gevolg. Ik vind het belangrijk dat ook deze slachtoffers in aanmerking komen voor de ongemaximeerde voorschotregeling. De komende periode zal ik de precieze details hiervan uitwerken. Ik houd uw Kamer hiervan op de hoogte via de voortgangsbrieven Slachtofferbeleid.

Vordering benadeelde partij

Ik vind het belangrijk dat slachtoffers hun schadevordering zoveel mogelijk inhoudelijk kunnen laten behandelen binnen het strafproces. Met de mogelijkheid tot het instellen van een vordering benadeelde partij heeft de wetgever immers beoogd binnen het strafproces te voorzien in een eenvoudige en laagdrempelige procedure die ertoe leidt dat slachtoffers zoveel mogelijk schadeloos worden gesteld. Een knelpunt in de

huidige praktijk is dat de strafrechter de vordering benadeelde partij relatief vaak (gedeeltelijk) niet-ontvankelijk verklaart wanneer deze te complex is voor behandeling in het strafproces en daarmee het strafproces onevenredig zou belasten. Het slachtoffer verliest daarmee de mogelijkheid zijn schade via het strafproces te verhalen. Tweederde van de vorderingen van natuurlijke personen wordt (gedeeltelijk) niet-ontvankelijk verklaard. Dit betreft ongeveer 20.000 vorderingen per jaar, waarvan ongeveer 8.000 gewelds- en zedenzaken.⁵ Als de vordering niet-ontvankelijk wordt verklaard moet het slachtoffer zelf naar de civiele rechter waar een aantal voordelen uit het strafproces niet geldt, zoals de schadevergoedingsmaatregel en de voorschotregeling. In de praktijk maken de meeste slachtoffers de gang naar de civiele rechter ook niet, waardoor zij alsnog met hun schade achterblijven. Slachtoffers van een opzettelijk geweldsdelict met ernstig letsel als gevolg, kunnen van het Schadefonds wel nog een financiële tegemoetkoming krijgen.

Om de behandeling van de vordering benadeelde partij te verbeteren, heeft de commissie het volgende geadviseerd:

- het standaardiseren van de behandeling van de vordering benadeelde partij en toepassen van genormeerde schadebedragen;
- het instellen van een afzonderlijke procedure bij een aparte schadevergoedingskamer voor complexe (onderdelen van) vorderingen.

Normering en standaardisering

Door normering en standaardisering kunnen naar verwachting 4.600 extra schadevorderingen inhoudelijk worden beoordeeld in het strafproces.⁶ De Raad voor de rechtspraak heeft mij laten weten dat de introductie van genormeerde schadevergoedingsbedragen naar verwachting een positief effect heeft op de rechtseenheid en de rechtszekerheid voor zowel slachtoffers als verdachten. Ook kan hiermee secundaire victimisatie van slachtoffers worden voorkomen. Bij de betrokken ketenorganisaties bestaat veel steun voor normering en standaardisering.

Ik steun daarom (ook financieel) een onderzoek dat de Raad voor de rechtspraak laat uitvoeren naar de normering van schadebedragen en standaardisering van de behandeling van de vordering benadeelde partij in het strafproces. Na afloop van dit onderzoek, naar verwachting eind 2024, zal ik samen met de betrokken organisaties nader bekijken wat eventuele vervolgstappen kunnen zijn.

Schadevergoedingskamer

Het aantal niet-ontvankelijkverklaringen zou daarnaast kunnen worden teruggedrongen door de invoering van een afzonderlijke procedure bij een aparte schadevergoedingskamer. Vorderingen benadeelde partij die (gedeeltelijk) te complex blijken voor behandeling in het strafproces, kunnen dan in een afgesplitste procedure alsnog inhoudelijk worden behandeld zonder dat daarbij het strafproces onevenredig wordt belast. Het voorstel voor een afzonderlijke procedure bij een aparte schadevergoedingskamer is ontleend aan het wetsvoorstel voor een nieuwe wetboek van Strafvordering, zoals dat voor advies aan de Raad van State is voorgelegd. De afzonderlijke procedure maakt geen onderdeel uit van het nieuwe wetboek zoals dat onlangs bij de Tweede Kamer is ingediend. Wel is daarin alvast een afdeling gereserveerd waarin op een later moment – wanneer daarvoor financiële middelen beschikbaar zijn – een dergelijke procedure kan worden opgenomen. Uit WODC-onderzoek blijkt

⁵ Kamerstuk 29 279, nr. 748.

⁶ Kamerstuk 29 279, nr. 748.

dat naar verwachting tussen de 4.000 en 10.000 vorderingen van slachtoffers per jaar in aanmerking kunnen komen voor doorverwijzing naar een aparte schadevergoedingskamer. Hierbij merk ik op dat het hiervoor genoemde normeren en standaardiseren mogelijk van invloed zal zijn op dit aantal en daarom een belangrijke eerste stap is. De betrokken organisaties (Raad voor de rechtspraak, Openbaar Ministerie en Slachtofferhulp Nederland) hebben aangegeven dit voorstel voor een schadevergoedingskamer onder een aantal randvoorwaarden te steunen.

Ik vind het belangrijk om ook voor de groep slachtoffers met (zeer) complexe schades te blijven kijken hoe hun positie kan worden verbeterd, zodat ook zij hun schade kunnen verhalen. Een voorstel tot inrichting van een afzonderlijke procedure bij een schadevergoedingskamer vergt nog nadere verkenning en uitwerking. De uitvoeringsconsequenties van dit voorstel voor de ketenorganisaties zijn nog niet helder, deze zijn niet in kaart gebracht binnen het programma SCS. Er moet een aantal keuzes worden gemaakt, bijvoorbeeld welke strafrechtelijke of civielrechtelijke kenmerken – of een combinatie van beiden – de procedure bij deze kamer zou moeten hebben. Wat mij betreft is het uitgangspunt daarbij dat de voordelen voor slachtoffers in het strafproces, ook in de schadevergoedingskamer onverminderd van toepassing blijven. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de schadevergoedingsmaatregel, de voorschotregeling en het niet betalen van griffierechten. Uit een eerste globale raming – ondersteund door WODC-onderzoek – blijkt bovendien dat de toepassing van de voorschotregeling bij een schadevergoedingskamer substantiële structurele kosten met zich meebrengt.⁷ Hiervoor is vooralsnog geen financiële dekking.

De komende tijd richt ik mij dan ook op een verdere verkenning van een eventuele procedure bij een schadevergoedingskamer en ga ik daarover nader in gesprek met de betrokken organisaties.

2. De schadevergoedingsmaatregel

Ik vind het van belang dat het CJIB, dat is belast met de inning van schadevergoedingsmaatregelen, diverse instrumenten tot beschikking heeft om de kans op betaling van de schadevergoedingsmaatregel door de dader te optimaliseren.

Pilot conservatoir beslag

Slachtoffers die in aanmerking komen voor de gemaximeerde voorschotregeling maar een schade hebben van meer dan € 5.000,- (denk hierbij aan slachtoffers van oplichting, fraude en afpersing) kunnen in de huidige situatie met een restschade achterblijven wanneer het CJIB schade niet volledig bij de dader kan innen. Daarom verken ik samen met politie, OM en CJIB de mogelijkheden van een pilot gericht op het intensiveren van conservatoir beslag bij in ieder geval bepaalde vermogensdelicten. De insteek is het gericht inzetten van opsporingscapaciteit en het verbeteren van de bewustwording bij politie en OM over de mogelijkheden die de wet biedt om reeds tijdens het opsporingsonderzoek conservatoir beslag te leggen op het vermogen van de verdachte. Hierdoor kan worden voorkomen dat de verdachte zijn vermogen verstoopt voordat een schadevergoedingsmaatregel wordt opgelegd en kan de inning van de schadevergoedingsmaatregel door het CJIB mogelijk worden verbeterd. Voordat ik een beslissing neem over het uitvoeren van de pilot, wordt nu eerst een plan van aanpak opgesteld en worden de kosten en baten inzichtelijk gemaakt.

⁷ Kamerstuk 29 279, nr. 748.

Ik ga verkennen wat de mogelijkheden zijn om het CJIB de toegewezen kosten voor rechtsbijstand voor het slachtoffer te laten innen. Wanneer de strafrechter de door het slachtoffer gevorderde kosten van rechtsbijstand toewijst, moet het slachtoffer in de huidige situatie dit bedrag zelf bij de dader gaan innen. Deze kosten worden namelijk niet beschouwd als rechtstreekse schade als gevolg van het strafbare feit.⁸ Hierdoor zijn de schadevergoedingsmaatregel en voorschotregeling niet van toepassing op de kosten voor rechtsbijstand. Dit voorstel volgt niet uit het advies van de commissie, maar het CJIB heeft aangegeven dat dit regelmatig voorkomt en kan leiden tot onwenselijke situaties, bijvoorbeeld als er een contactverbod is opgelegd aan de dader.

Kosteloze rechtsbijstand bij internationale misdrijven

Eerder heeft uw Kamer aandacht gevraagd voor het feit dat slachtoffers van internationale misdrijven niet in aanmerking komen voor kosteloze rechtsbijstand.⁹ Op dit moment is er geen wettelijke basis voor het verlenen van kosteloze rechtsbijstand aan slachtoffers van delicten die in het buitenland zijn gepleegd. Dit knelpunt volgt niet uit het rapport van de commissie maar heb ik zelf nader onderzocht. Ik kan u mededelen dat de Raad voor Rechtsbijstand heeft laten weten reeds begunstigend beleid te voeren voor deze groep slachtoffers. Omdat het gaat om zeer kleine aantallen slachtoffers, kan dit uit het bestaande budget worden gefinancierd. Ik zal bezien of codificatie hiervan in de wet noodzakelijk is.

3. Tegemoetkomingen door het Schadefonds Geweldsmisdrijven

Een tegemoetkoming door het Schadefonds is gebaseerd op solidariteit, erkenning en het weer op weg helpen van slachtoffers van opzettelijk gepleegde geweldsmisdrijven met ernstig letsel als gevolg. Ik ben, met de commissie, van mening dat het opzetvereiste en daarmee de reikwijdte van het Schadefonds tot *opzettelijk* gepleegde geweldsdelicten en dood door schuld in beginsel moet worden gehandhaafd. Het Schadefonds biedt een financiële tegemoetkoming voor slachtoffers van de meest ernstige delicten. Bij opzetdelicten is sprake van een groter moreel verwijt, deze delicten zijn voor het slachtoffer extra kwetsend. Bij dood door schuld is een uitzondering gerechtvaardigd door het zeer ernstige gevolg van het delict (overlijden) dat zich goed laat afbakenen van andere delicten. Op een aantal punten zie ik aanleiding om de reikwijdte van het Schadefonds uit te breiden of een verkenning daartoe te doen.

Online seksueel geweld

Ernstige vormen van online seksueel geweld vallen onder het bereik van het Schadefonds. In het wetsvoorstel Wet seksuele misdrijven wordt ingespeeld op de moderne, digitaliserende samenleving. Uit onderzoek blijkt dat online vormen van seksueel geweld minimaal dezelfde impact op slachtoffers kunnen hebben als offline seksueel geweld. Met een actueel wettelijk kader dat aansluit bij de maatschappelijke realiteit worden slachtoffers beter beschermd en kunnen zij ook bij het Schadefonds terecht voor een financiële tegemoetkoming.

⁸ Art. 51f eerste lid Wetboek van Strafvordering en Hoge Raad 4 december 2018 (ECLI:NL:HR:2018:2233).

⁹ Kamerstuk 33 552, nrs. 62 en 66.

In het kader van het wetsvoorstel Wet seksuele misdrijven (Wsm) zijn door uw Kamer vragen gesteld over de reikwijdte van het Schadefonds. Dit volgt dus niet uit het rapport van de commissie Donner. De Minister van Justitie en Veiligheid heeft bij nota van wijziging bij het wetsvoorstel Wsm laten weten dat het nieuwe delict schuldverkrachting onder het bereik van de Wsg zal worden gebracht.¹⁰ De Wsg strekt ertoe in de meest schrijnende gevallen een financiële uitkering te kunnen geven aan slachtoffers van ernstige misdrijven. Schuldverkrachting betreft een ernstige aantasting van de lichamelijke en seksuele integriteit van het slachtoffer, voor wie dit langdurige en ingrijpende gevolgen kan hebben. De gevolgen van dit delict kunnen worden vergeleken met die van opzetverkrachting. Tegen die achtergrond heeft de Minister van Justitie en Veiligheid aanleiding gezien om in dit geval een uitzondering te maken op het opzetvereiste en de reikwijdte van die wet uit te breiden met het delict schuldverkrachting.

De wijziging van de Wsg heeft financiële gevolgen voor het Schadefonds. De benodigde middelen kunnen worden gedekt met het bedrag dat eerder in het kader van de uitvoering van het wetsvoorstel is toegekend.

Slachtoffers in het buitenland

Op grond van de Wsg keert het Schadefonds alleen een tegemoetkoming uit aan personen die in Nederland slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict. Wanneer een Nederlander in het buitenland slachtoffer wordt van een geweldsdelict, is hij aangewezen op de eventuele schade-regelingen van het betreffende land. De commissie heeft aangegeven dat niet de pleegplaats leidend zou moeten zijn, maar het feit dat een slachtoffer duurzaam in Nederland woont en werkt. Het slachtoffer moet immers hier met zijn schade en leed verder. Het Schadefonds heeft dit punt ook signaleerd in de «Stand van de uitvoering» in zijn jaarverslag 2022 en heeft verzocht om een proeftuin te mogen starten. Ik ben voornemens om de mogelijkheden te verkennen van een proeftuin voor Nederlanders die in België en Duitsland slachtoffer zijn geworden van een geweldsdelict. Hierbij betrek ik ook de ervaringen die in dit kader door het Fonds Slachtofferhulp zijn opgedaan en de relevante EU-regelgeving. Voorwaarde is wel dat er duidelijkheid is over een juiste wettelijke grondslag voor het uitvoeren van een proeftuin, omdat eerder is gebleken dat de huidige grondslag voor meerdere uitleg vatbaar is.¹¹

4. Toegang algemene voorzieningen

Verbeteren informatieverstrekking

Het is belangrijk dat slachtoffers van een strafbaar feit goede toegang hebben tot en gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen zoals verzekeringen, sociale voorzieningen en gezondheidszorg. Dit is een belangrijke voorwaarde voor herstel. De commissie signaleert dat goede informatie over de mogelijkheden en de instanties waar zij terecht kunnen daarbij van groot belang is. De rol die Slachtofferhulp Nederland (SHN) vervult in de toelichting op en doorverwijzing naar algemene voorzieningen is zeer belangrijk en zal ik versterken, zodat slachtoffers tijdig en adequaat de juiste hulp, zorg en informatie kunnen vinden. Daarnaast wordt door SHN doelgroepenonderzoek verricht om specifieke doelgroepen – zoals laaggeletterden – beter te kunnen bereiken en wordt

¹⁰ Kamerstuk 36 222, nr. 8.

¹¹ Kamerstuk 25 268, nr. 191.

een training ontwikkeld voor de politie over betere doorverwijzing naar SHN. Ik financier deze initiatieven uit mijn beleidsbudget.

Uitbreiden lotgenotencontact

Daarnaast zie ik mogelijkheden voor het stimuleren en ontwikkelen van lotgenotencontact. Uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat lotgenotencontact voor slachtoffers een platform van wederzijdse empathie, onderlinge steun, herkenning en normalisering biedt.¹² Daarom heb ik middelen vrijgemaakt zodat SHN het aanbod van lotgenotengroepen kan uitbreiden met nieuwe delicten en doelgroepen en ook nieuwe vormen van lotgenotencontact kan ontwikkelen.

Financieel

Maatregel	Incidentele kosten 2023	Structurele kosten
Voorschotregeling: EGZ-plus	€ 160.000	€ 2 mln.
Onderzoek Standaardisering	€ 200.000	
Pilot Conservatoir beslag	€ 280.000	
Informatieverstrekking over toegang tot algemene voorzieningen	€ 500.000	€ 200.000
Lotgenotencontact	€ 45.000	€ 250.000
	Totaal	Totaal
	€ 1.185.000	€ 2.450.000

Uitputting van deze middelen in 2023 is afhankelijk van de aanvangsdatum en doorlooptijd van de plannen. Bij najaarsnota wordt de stand van zaken gezien.

Ten slotte

We hebben in Nederland een schadestelsel dat daadwerkelijk bijdraagt aan herstel van schade en erkenning van slachtoffers. Met bovenstaande verbeteringen zet ik concrete stappen om slachtoffers nog beter te kunnen faciliteren in het verhalen van hun schade. Het advies van de commissie en de uitwerking daarvan door de betrokken organisaties heeft bovendien een waardevolle basis gelegd voor toekomstige besluitvorming op dit thema. De voorstellen van de commissie waaraan nu geen invulling wordt gegeven, verlies ik niet uit het oog en waar mogelijk zet ik in op verdere uitwerking ervan. Het «slachtoffer centraal» is daarbij steeds het uitgangspunt.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

¹² The role of social support in the aftermath of victimization: Interpersonal aspects of coming to terms with a victimization experience – Tilburg University Research Portal.